

Monumentnummer*: 531528

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 augustus 2013
Kadaster deel/nr: 82657/73

Complexnummer

531525

Complexnaam

NHW-Waterwerken bij Nigtevecht

*Woonplaats**

Nigtevecht

*Gemeente**

Stichtse Vecht

*Provincie**

Utrecht

Locatiennaam

Nigtevecht

Locatieomschrijving

Sluis bij Nigtevecht

*Kadastrale gemeente**

Nigtevecht

*Sectie**

C

*Kad. object**

Nigtevecht

A

Nigtevecht

C

Nigtevecht

C

Nigtevecht

C

Nigtevecht

C

Nigtevecht

C

Appartement

Grondperceel

552

1742

556

554

544

555

551

*Rijksmonumentomschrijving***

Cluster 6.

Sluis.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

KLEINE SCHUT-, INLAAT- en KEERSLUIS nabij Nigtevecht als essentieel, maar in eerste instantie voor civiele functies gebouwd, onderdeel van het inundatiestelsel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingsstelsel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluizen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Bij de aanleg van het Merwedekanaal, een scheepvaartverbinding van Amsterdam met de Lek en de Waal, omstreeks 1890, werden op verschillende plaatsen sluizen gebouwd om tevens verbindingen met aangrenzende waterwegen te realiseren. Bij Nigtevecht zijn parallel twee schutsluizen gebouwd die een vaarverbinding met de Vecht vormden. Beide zijn vrijwel noord-zuid gericht. De kleine schut-, inlaat- en keersluis is gebouwd als westelijke van twee met tussen de sluizen drie geschakelde woningen voor sluispersoneel (niet van rijkswege beschermd). De sluis fungeerde als keersluis door het aanbrengen van een zogenoemde naaldkering of eventueel door het plaatsen van schotbalken; door openen kon het werk als inlaatsluis dienen. Over de sluizen lagen aan de zuidzijde ophaalbruggen. Die over de kleine sluis is vervangen door een dam als vaste oeververbinding; daardoor is de sluis niet meer in werking.

Omschrijving

De KLEINE SCHUT-, INLAAT- en KEERSLUIS nabij Nigtevecht ligt iets ten westen van het dorp en vormt de vaarverbinding tussen het Merwedekanaal / later Amsterdam-Rijnkanaal en de Vecht. De sluis is - net als de parallelle grote sluis - rond 1885 aangelegd in samenhang met, maar voorafgaand aan het kanaal en kreeg naast de civiele functie van sluis voor de scheepvaart ook een rol binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie als inlaat- en keersluis. De sluis was inclusief de hoofden ongeveer 60 m lang, terwijl de doorvaartwijdte ca. 6,00 m was. De sluis is iets lensvormig gemetseld op basis van basaltblokken met dekstenen. Het zuidelijke hoofd is dichtgezet. In het noordelijke hoofd ontbreken in beide deurnissen de vroegere, naar de Vechtzijde kerende puntdeuren. In de hoofden zijn schotbalkspanningen uitgespaard.

Waardering

De KLEINE SCHUT-, INLAAT- EN KEERSLUIS ten westen Nigtevecht is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende meer dan 125 jaar is versterkt en verbeterd. Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1890 dat een voorbeeld is van een civiel werk dat aan de historische militair-strategische bouwkunde is gerelateerd en dat onder meer diende als waterinlaat en waterkering.
- * Ensemblewaarde als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Situationele waarden door de ligging tussen de waterwegen en de slechts in geringe mate gewijzigde omgeving.
- * Het onderdeel is ondanks het verlies van enige onderdelen, zoals de sluisdeuren en een deel van het zuidelijke hoofd, redelijk representatief (karakteristiek) als schutsluis met een militaire nevenfunctie
- * Het onderdeel is redelijk bewaard omdat het - ondanks het verlies van de deuren en een deel van het zuidelijk hoofd - in herkenbare vorm is blijven bestaan, m.n. in samenhang gezien met de grote sluis.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie